

ÇAYKOVSKI'NİN MEVSİMLER OP.37 BIS ESERİNİN ANALİZİ

Mehriban ALİYEVA

Dr. Öğretim Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü, maliyeva0604@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9762-6146

Aliyeva, Mehriban. "Çaykovski'nin Mevsimler Op.37 Bis Eserinin Analizi". idil, 83 (2021 Temmuz): s. 1089–1104. doi: 10.7816/idil-10-83-09

ÖZ

Pyotr İliç Çaykovski, Rus ve Dünya piyano edebiyatına önemli eserler kazandırmış olan üretken bir bestecidir. Bestecinin piyano eserlerinin çoğu, müzikal malzeme açısından ders kitabı niteliğindedir. Bu eserler arasında öne çıkan yapıtlardan biri de Mevsimler adlı albümdür. Bestecinin yaşamının ve çok yönlü üretkenliğinin tam bir resmini sunan *Mevsimler* albümü Rus kültürünü yılın mevsimleri üzerinden betimlemektedir. Eserin icra sürecinde icracının teknik kapasitesinin yanı sıra eserin arka planındaki kültürel unsurların da bilinmesi müzikalite açısından icracıya önemli katkılar sağlayacaktır. Bestecinin büyük formulu piyano eserleri birçok araştırmacı tarafından müzikolojik çalışmalarda farklı perspektiflerden ele alınmıştır. Buna karşın *Mevsimler* eseri müzikolojik çalışmalarda tarihsel ve icra özellikleri açılarından yeterince incelenmemiştir. Bu görüşler doğrultusunda bu çalışmada Mevsimler albümü tematik açıdan incelenmiş ve minyatürlerde öne çıkan bazı teknik müzikal yapılar paylaşılmıştır. Çalışmanın giriş bölümünde Rus müzik hayatının gelişimi, Çaykovski'nin bu gelişim sürecindeki yeri, bestecinin yaratıcılığında etkili olan unsurlar ve Mevsimler eserinin ortaya çıkış süreci özetlenmiş ve çalışmanın amacı paylaşılmıştır. Bulgular bölümünde, Mevsimler albümünde yer alan ve her biri yılın bir ayını temsil eden 12 minyatürün analizi ayrı başlıklar altında sunulmuştur. Sonuç bölümünde ise eserin eğitim ve icra sürecine katkı sağlayacağı düşünülen bazı pedagojik görüşlere yer verilmiş ve dikkat edilmesi gereken önemli noktalar vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pyotr İliç Çaykovski, Mevsimler Op.37 bis, tarihsel ve teknik analiz

Makale Bilgisi:

Geliş: 17 Nisan 2021

Düzeltilme: 15 Mayıs 2021

Kabul: 27 Haziran 2021

Giriş

*Dünya piyano literatüründe
Çaykovski'nin Mevsimler eserine
benzer bir eser bulmak neredeyse imkansızdır.
(Polyakova, 1960: 6)*

XIX. yüzyılın ikinci yarısında Rusya'da piyano sanatı oldukça gelişmiştir. Bu gelişim sürecinde A. Rubinstein, A. Lyadov, A. Arensky, A. Scriabin ve Rus beşlerini temsil eden M. Balakirev, A. Borodin, C. Cui, M. Mussorgsky ve N. Rimski Korsakov gibi sanatçıların önemli katkısı olmuştur. Diğer taraftan Rusya'da ilk konservatuvarların açılması, Rus Müzik Derneği tarafından yoğun biçimde düzenlenen konser etkinlikleri ve Avrupalı piyano virtüözlerinin Rusya'da sıklıkla verdikleri konserler sürece katkı sağlamıştır. Pyotr İliç Çaykovski (1840-1893) bu gelişim döneminde öne çıkan bestecilerden biridir. Çaykovski'nin müziği, Rusya'da ve yurtdışında sanatçılar ve dinleyiciler arasında önemli bir etki yaratmıştır. Bestecinin eserleri, yalnızca sanat dünyasını değil, genel olarak Rus kültürünü de temsil etmiştir. Çaykovski çoğu zaman, bilinen halk şarkılarını kullanmak yerine kendi yarattığı halk ezgilerine benzer temalar üretmiş, ayrıca zamanın popüler Rus müziğine de yapıtlar kazandırmıştır (İlyasoğlu, 2001). Rus müzik sanatını ulaşılmaz boyutlara taşıyan Çaykovski müziği, Avrupa'da öne çıkan F. Chopin, F. Liszt, R. Schumann gibi müzisyenlerin müziğiyle eşdeğer görülmektedir. Çaykovski, bunalımlar içinde geçen yaşamını yansıtan duygularını eserlerine aktarmış olmakla tanınır. Onun alevli ve abartılı müziği, müzikseverlere çok etkileyici gelmiştir. Bestecinin kişisel stili, duyguların körüklendiği ateşli anlatımıyla Rus romantizminin başta gelen eserlerini temsil eder (Say, 2005). Diğer taraftan Çaykovski, ulusal bir Rus dehası, bir besteci, çalışmalarında ileri görüşlü bir sanatçı olarak hareket eden, çağdaş Rus toplumunun yaşamıyla yakından bağlantılı bir hümanist ve eğitimci, profesyonel müzik eğitiminde önemli bir figürdür. Büyük bestecinin müziği; kişiliğinin ve insanların sorunları, insan ile doğa arasındaki ilişki, aşk teması ve basit insan deneyimleriyle doludur (Asafyev, 1972; Nikolayev, 1949).

Çaykovski, Rus ulusal piyano okulunun temellerini atmış ve Rus piyano performans sanatlarının geleneklerini oluşturmuştur. Bestecinin piyano mirası geniş ve çok çeşitlidir. Hayatını müziğe adanmış ve müzik tarihine sayısız eserleriyle imza atan Çaykovski sadece Rusya'da değil, aynı zamanda dünya müzik kültüründe de parlak senfonilerin, balelerin, operaların, konçertoların, piyano eserlerinin bestecisi olarak ün kazanmıştır. Besteci, Balakirev ve Mussorgsky gibi piyano literatürüne yeni türler, formlar ve teknikler kazandırmıştır. Çok yönlü yaratıcılığı A. S. Puşkin, L. N. Tolstoy, A. P. Çehov'un eserleriyle birlikte Rus müziğinin gelişimine büyük katkı sağlamıştır. Çaykovski'nin eserlerinde batı romantik bestecilik ekolünün ve Rus halk müziği geleneklerinin etkisi görülür. Bununla beraber yapıtlarında popüler Rus müziğinden de yararlanmışlardır. Rus müzik sanatını ulaşılmaz boyutlara yükselten besteci çalışmalarında halk unsuruyla ve modern çağın müzik hayatıyla bağlantılı bir müzik dili yaratmıştır. Çaykovski eserlerini yalnızca ulusal müzik kültürü perspektifinden üretmemiştir. Herhangi bir ulusal kültürün değerinin, tüm halklar için erişilebilir hale geldikçe arttığına inanmıştır. Bu nedenle Çaykovski'nin müziği dünya çapında tanınmıştır (Dubinina, 2021; Smirnova, 2002).

Çaykovski'nin yaratıcılığında piyano önemli bir yer tutar. Besteci, çeşitli türlerde çok sayıda piyano eseri yazmıştır. Bu çalışmalar arasında minyatürler de ağırlıktadır. Çaykovski'nin hayatında bu minyatürler, bir şairin hayatındaki lirik şiirlerin rolüne benzer bir rol oynamıştır. Minyatür, içinde bulunduğumuz anın en üst düzeyde anlatımıdır. Çaykovski'nin çok bileşenli dünyası onu hem Rachmaninoff ve Medtner gibi Rus romantiklerinin piyano minyatürleriyle hem de Prokofyev ve Stravinsky gibi anti-romantik eğilimin temsilcileriyle birbirine bağlar (Zenkin, 1996). Çaykovski doğanın şarkıcısıdır. Doğanın güzelliğine hayranlık duyan ve müzikteki ruh halini aktarmaya çalışan bestecinin en çok bilinen ve icra edilen eserlerinden biri de Mevsimler adlı albümüdür.

Albümde 12 minyatür* bulunmaktadır. Her bir minyatür, bir yılın aylarının görüntüsünü temsil eder ve bu görüntü çoğunlukla manzara yoluyla aktarılır. Müzikal suluboyalara benzer küçük parçalarda, her mevsimin havası yansıtılır. Eserde, sonbahar hüznü, kış rüyaları, doğanın erken uyanışının getirdiği umut, bahar tazeliği, yaz özgürlüğü gibi konular üzerinden Rusya'nın doğası ve Rus gelenekleri betimlenmiştir.

* Albümdeki bazı eserler, minyatür türünden farklı özelliklere sahiptir. Bu nedenle eserlerin bazıları minyatür bazıları ise eser olarak adlandırılabilir. Şömine Başında, Tarla Kuşu'nun Şarkısı, Kardelen, Beyaz Geceler, Orakçı'nın Şarkısı, Av ve Noel bölümleri minyatür türünde olan eserlerdir. Karnaval, Barkarol, Hasat, Sonbahar Şarkısı ve Atlı Araba ise minyatür yerine eser olarak adlandırılmaktadır.

Bazı minyatürlerde St. Petersburg'daki kentsel yaşam ve şehir manzarası anlatılırken bazılarında kırsal yaşam, Rus tarlalarının ve çöllерinin sonsuz genişlikleri, köy hayatı ve Rus halkının yerel müzik hayatından sahneler anlatılmaktadır. Albümde besteci yalnızca Rus halkının yaşamını yalın biçimde anlatmamış aynı zamanda lirik hislerle dolu yaşama sevgisini ve doğa hayranlığını da anlatıma katmıştır. Besteci eserinde, doğayı sadece güzel manzaralara hayran olan bir sanatçının gözüyle değil, kendini doğanın bir parçası olarak gören bir bakış açısıyla resmetmiştir. Her bir mevsimin tematik yapısı özenle seçilmiştir. Besteci, doğanın Rus halkının yaşam biçimini nasıl belirlediğine dair derin bağlantıları işlemiştir. Bu yönüyle Mevsimler, 19. yüzyıldaki Rus yaşamının bir müzikal ansiklopedisi olarak adlandırılabilir.

Mevsimler eserinin ortaya çıkışında, bestecinin St. Petersburg'daki müzik yayıncıları Bernard ailesiyle ve 1842'de kurulan kısa öykü anlamına gelen *Nuvelist* dergisi ile ilişkisi etkili olmuştur. Müzik yayıncılık şirketinin ve derginin kurucusu M. I. Bernard (1794-1871) aynı zamanda bir piyanist ve bestecidir. İşletmenin sahibi, ünlü bir müzisyen olan oğlu N. M. Bernard'dır (1844-1905). Derginin editörü ise M. I. Bernard'ın kardeşi, ünlü piyanist ve besteci A. I. Bernard'dır (1816-1901). Dergide, Rus ve yabancı bestecilerin yeni eserleri yayınlanır, okuyuculara müzik dünyasının tüm yenilikleri tanıtılır, müzik alanındaki gelişmeler ve konserler hakkında bilgi verilir. Bu dönemde Alyabyev, Varlamov, Glinka, Dargomyzhsky, Beethoven, Liszt, Chopin gibi Rus ve Avrupalı birçok bestecinin eseri ilk olarak bu yayımevinde yayımlanmıştır (Pribegina, 1986; Vaydman, 2021). Çaykovski, uzun yıllar dergiyle başarılı bir şekilde işbirliği yapmıştır. 1873'ten itibaren bu dergide bestecinin birçok romanı yayınlanmıştır. 1875 kasımında, Çaykovski'nin uzun süredir arkadaşı olan M. I. Bernard, besteciye yılın tüm mevsimlerini tam olarak karakterize edecek 12 eserden oluşan bir dizi çalışma yazmaya davet etmiş ve bu iş karşılığında çok makul bir ücret teklif etmiştir. Besteci tereddüt etmeden bu teklifi kabul etmiştir. Yayıncının Piyano Albümü yazma önerisini içeren mektubu günümüze ulaşmamış, ancak bestecinin cevap mektubu korunmuştur. Mektubun içeriği aşağıda sunulmuştur:

Saygıdeğer Nikolay Matveyeviç! Mektubunuzu aldım. Bana bu kadar yüksek bir ücret ödemeye istekli olduğunuz için size minnettarım. Yüzünüzü kara çıkarmamaya çalışacağım. Yakında size 1. parçayı ya da iki veya üç parçayı birlikte göndereceğim. Eğer her şey yolunda giderse, işler daha hızlanacaktır; artık bu iş için kendimi hazır hissediyorum. Sizin P. Çaykovski. Tüm önerdiğiniz başlıkları korumağa çalışacağım (Polyakova, 1960: 3).

Besteci, 1875 yılının aralık ayı ortalarında Bernard'a yazdığı bir mektupta, eserlerin uzun ve sıkıcı olabileceğinden çok endişelendiğini belirtmiştir. Ancak Çaykovski'nin bu endişesine karşın Bernard eserleri çok beğenmiş ve geciktirmeden yayınlamıştır. Ayrıca, derginin 1875 yılı aralık ayı sayısında, Çaykovski'nin *Nuvelist* dergisiyle anlaşığı ve gelecek yıl piyano bestelerinden oluşan bir dizi yayınlamayı planladığı şeklinde bir metin paylaşılmıştır. Aralık ortasında, Mevsimler'in ilk iki eseri hazır olmasına karşın Şubat-Karnaval minyatürüne ilişkin Çaykovski bazı endişeler yaşamıştır. Bu durumu yayıncıyla 13 Aralık 1875 tarihli mektubunda şu cümlelerle paylaşmıştır:

Bu sabah, hatta dün, ilk iki mektup size postayla gönderildi. Bu eserleri size iletirken uzun ve kötü görüneceğinden endişe ediyorum. Diğer eserlerde de yanlış yapmamak adına sizden görüşlerinizi dürüstçe ifade etmenizi rica ediyorum. [...] İkinci eseri uygun görmüyorsanız, bana bunun hakkında yazınız [...] Maslenitsa'yı [Karnaval] yeniden bestelememi istiyorsanız, emin olun 15 Ocak'a kadar size yeniden yazıp yollayacağım. Bana öyle bir yüksek ücret ödüyorsunuz ki, her türlü değişiklik, ekleme, azaltma ve yeniden çalışma talep etme hakkına sahipsiniz (Maykapar, 2007).

Dergi her ayın ilk günü yayınlanmıştır. Çaykovski bir sonraki sayı için eseri bir önceki ayın 15'inden geç olmamak üzere sunmuştur. Albüm, Mevsimler adını, N. Bernard koleksiyonunun tamamını yayınlamaya karar verdiğinde almıştır. Bernard Albümü Op. 37 olarak numaralandırmıştır. Ancak, daha öncesinde, bestecinin Piyano için Grand Sonata G-dur eseri de Op. 37 olarak numaralandırılmıştır. Aynı numaranın farklı eserler için kullanıldığını farkeden P. Yurgenson Albüme bis kelimesini eklemiştir. Bu nedenle eser günümüzde Op.37-bis şeklinde bilinmektedir. Bernard, projeye başka bir ekleme yaparak müziğin daha etkili biçimde anlaşılabilmesi amacıyla her eserin başına şiirsel epigrafi konulmasını önermiştir. Çaykovski bu fikre itiraz etmemiş ve albümde Rus şairlerinden Puchkin, Vyazemsky, Tolstoy, Fet, Maykov, Nekrasov, Jukovski ve diğerlerinin şiirlerinden dizeler kullanmıştır. Eserlerin isimleri önceden Çaykovski tarafından bilinmesine rağmen, besteci el yazmasına iki kez eklemeler yapmıştır. 8 numaralı Hasat adlı eseri Scherzo ve 12 numaralı Svyatki eseri Waltz alt başlığıyla adlandırmıştır. Bu alt başlıklar Bernard'ın baskılarında korunmuş ancak P. Yurgenson'un editörlüğünü yaptığı baskılarda yer almamıştır (Maykapar, 2007;

Polyakova, 1960).

Çaykovski'nin üretkenliği Rus müziğine önemli katkılar sağlamıştır. Bestecinin piyano eserlerinin çoğu müzikal malzeme açısından ders kitabı niteliğindedir. A. Goldenweiser, M. Grinberg, K. Igumnov, G. Kogan, V. Landowska, L. Naumov, G. Neuhaus, J. Milyutein, M. Pletnev, D. Rabinovich, S. Richter, M. Smirnov, V. Sofronitsky, J. Flier gibi birçok araştırmacı, icracı ve eğitimci Çaykovski'nin piyano müziğini farklı perspektifinden ele almıştır. Bestecinin büyük formulu piyano eserleri müzikolojik çalışmalarda incelenmiş olmasına karşın küçük formulu eserleri müzikologlar tarafından fazlaca incelenmemiştir. Göz ardı edilen piyano eserlerinden biri de Mevsimler op.37 bis eseridir. Mevsimler eseri gerek yurtdışında gerekse Türkiye'de müzikolojik çalışmalarda tarihsel ve icra özellikleri açısından yeterince ele alınmamıştır. Bu görüşler doğrultusunda bu çalışmada Çaykovski'nin Mevsimler albümünün analiz edilerek tanıtılması amaçlanmıştır. Türkiye'deki piyano kaynaklarında albümdeki bazı minyatürler paylaşılmış olmasına karşın albümün tamamına yer verilen bir kaynağın bulunmadığı görülmektedir. Oysaki, Çaykovski'nin Mevsimler albümünde yer alan minyatürler kendi içinde ayrılmaz bir bütünlük oluşturur. Bu bağlamda çalışmanın, Çaykovski'nin dünya piyano sanatı tarihindeki yerini ve önemini vurgulaması; bestecinin piyano müziğinin hem geçmiş hem de günümüz için tarihsel ve pratik değerini ortaya koyması; Çaykovski'nin bu albümünün Türk piyano edebiyatına kazandırılması ve bestecinin üslubunu ve mevsimler eserindeki kültürel arka planları açıklayarak piyano eğitimcilerine, öğrencilere ve icracılara performans ve eğitim sürecinde katkı sağlaması açısından önemli görülmektedir.

Doküman analizi yöntemine göre yapılandırılan çalışmada, Mevsimler eserinin Moskova'da Müzik Yayınevi tarafından 1969 yılında basılan ve redaksiyonu İ. Dobriy tarafından yapılan edisyonu kullanılmıştır. Analizlerin seriminde; her bir eserin epigrafisi sunulmuş, tematik unsurlar özetlenmiş ve bölümlerin teknik özellikleri açıklanmıştır.

Ocak: Şömine Başında - U Kamelka*

*Huzurlu mutluluğun köşesinde, karanlık hükmediyor,
Şöminenin ateşi yavaşça söndükçe, ışık kayboluyor.
(Epigrafi: A. Puşkin'in Hayalperest şiirinden)*

Mevsimler çok eski zamanlardan beri müzisyenlerin ilgisini çeken bir konudur. A. Vivaldi, J. Haydn, C. Debussy, F. Schubert gibi ünlü besteciler eserlerinde diğer mevsimlerle birlikte kış temasını da yoğun biçimde işlemişlerdir. Kış mevsiminin Rus kültüründe önemli bir yeri vardır. Bu mevsimde; dini bayramlar, halk şenlikleri, festivaller gibi kültürel ve sanatsal etkinlikler oldukça fazladır. Bu nedenle kış teması Rus edebiyatında ve resim sanatında olduğu kadar müzik sanatında da önemli bir esin kaynağı olmuştur. Kış manzaralarının muhteşem sahneleri N. Rimsky-Korsakov, A. Glazunov, G. Sviridov gibi bestecilerin eserlerinde görülebilir. Kış teması Çaykovski'nin Mevsimler albümünde de; Ocak-Şömine Başında, Şubat-Karnaval/Maslenitsa ve Aralık-Noel Günü eserlerinde karşımıza çıkmaktadır. Mevsimler albümü, Ocak-Şömine Başında adlı minyatür ile başlar. Kamelyok, Rusya'da neredeyse her evde bulunan ve kış akşamları boyunca etrafında toplanılan bir Rus şöminesidir. Rusya'nın kırsal kesimlerinde yiyeceklerin de hazırlandığı bu şöminelerin etrafında kışın kadınlar toplanır, iğne işi yapar, dantel örer ve aynı zamanda şarkılar söylerler. Soyluların evlerinde ise şöminenin yanında müzik geceleri yapılır ve şiirler okunur. Bazı evlerde iki-üç aile şöminenin etrafında sohbet etmek, yüksek sesle kitap okumak ve müzik yapmak için bir araya gelirler.

Minyatürün yapısı, gelişmiş üç bölümlü şarkı ve bir Coda'dan oluşmaktadır. ***İlk bölümde*** hayal dolu, telaşsız, melankolik karakterli müzik zarif bir şekilde duyularak huzur ve rahatlık yaratır. Sol elin sakin ve telaşsız eşliğinde başlayan ve insan sesini anımsatan tema yumuşak, alçak sesle sanki bir hikâyeden bahseder. Melodiyi dinlerken, sönmekte olan şömineye bakan insanların düşünceli halleri veya bir kişinin huzur ve rahatlık yaratan şömine başında uykuya daldığı ve rüya gördüğü kolayca hayal edilebilir.

Ana temanın dokularından doğan ***ikinci bölümde*** müziğin karakteri değişir. Birinci bölümün aksine, melodi daha canlı, daha endişeli ve heyecanlı duyulur. Burada yeni bir müzikal fikir ortaya çıkmaktadır. Orta bölüm bizi romantik duyguların dünyasına götürür. Akıcı melodi, yumuşak büyüleyici arpejler bölümün daha gizemli ve telaşlı olmasını sağlar. Sürekli tekrarlanan kısa motif üzerine kurulan bu bölümde

* Her bir minyatürün başlığında eserlerin Türkçe şekliyle birlikte Rusça kullanımları da verilmiştir.

müzik yavaş yavaş heyecanlı, hareketli bir tarza geçer. Küçük melodik iniş çıkışlar, dalgalı pasajlar arp sesini andırır.

Yeniden, önceki huzur ve sakin haline dönen **üçüncü bölüm** sanki uzun bir geçmişe ait hatıraları canlandırır. Müzik sakinleşir, başta duyduğumuz yumuşak, akıcı ezgisel melodi röpriz yaparak biraz değiştirilmiş halde yine karşımıza çıkar. Düşüncelerle dolu bir ocak akşamı, soğuk kış sessizliği ve şöminenin sönen ateşi tasvir edilir. Üçüncü bölüm, ikinci bölümün temasına dayalı bir koda ile sona erer. Arp sesini andıran zarif ve yumuşak dokuların duyulmasıyla müzik *ppp* eşliğinde uzaklaşarak kaybolur.

Şubat: Karnaval - Maslenitsa

Yakında Maslenitsa, eğlence var dorukta.

(Epigrafi: P. Vyazemski'nin Yabancı Bir Yerde Maslenitsa şiirinden)

Şubat eserinin epigrafisi Rus doğasını eserlerinde öne çıkaran şair P. Vyazemski'nin (1986) şiirinden alınmıştır. Ocak minyatüründe işlenen hüzünlü şöminenin yerini Şubat eserinde Maslenitsa'nın cesur karakteri alır. Maslenitsa, Hıristiyan geleneğinde Paskalya'dan önce geçirilen kışa veda ve baharla buluşma özelliklerini ritüellerle sembolize eden Büyük Oruç'un (Velikiy Post) başlamasından önceki bayram haftasıdır. Rus kültüründe önemli bir yer teşkil eden Maslenitsa kelimesinin kökeni maslo kelimesine dayanır. Maslo Rus dilinde yağ anlamına gelir. Rus halkı tarafından günümüzde de kutlanan Maslenitsa; Çaykovski, Rimski-Korsakov, Mussorgski, Stravinski, Ostrovski, Surikov, Kustodiyev gibi besteci ve yazarlar tarafından birçok eserde işlenmiştir. Bu bayram aslında pagan inanışları zamanından kalma bir kutlamadır. Baharın ilk haftasına denk gelen Maslenitsa bayramının sembolü, samandan yapılmış bostan korkuluğu Kış Cadısı'nın yakılmasıdır. Bayramın başlıca ikramı ise güneşin simgesi olan kreptir. İnanışa göre Büyük Oruçtan önce insanların et yemeleri yasaklanmış ve krepler ana yemek sembolü haline gelmiştir. Ne kadar çok krep hazırlanırsa hava ve hasat o kadar iyi olur. Maksimov (1986), Maslenitsa şenliğini şöyle anlatır:

Her yerde hayat tüm hızıyla neşeli ve canlı şekilde devam ediyor, böylece insanın ruhu izleyenlerin gözü önünde parlıyordu: kahkahalar, şakalar, kadınların gözyaşları, öpücükler, şiddetli bir tartışma, sarhoş bir kucaklaşma, kavga, çocukların parlak kahkahası. Ancak yine de köylü yaşamının bu panoramasında parlak renkler baskındır: gözyaşları, kavgalar, neşeli kahkahalar, gösterişli bir şarkının, mızıkanın fırtınalı motiflerinin içerisinde boğulur. Yani genel izlenim neşelidir: Görüyor musunuz bütün bu kalabalık köy sokağı şarkı söylüyor, gülüyor, şakalaşıyor, kızakla gezintiler yapıyor (Maksimov, 1986: 282).

Çaykovski, bu eserinde soğuk bir kıştan sonra insanların dört gözle beklediği baharın gelişinin geleneksel kutlamasını sergileyen küçük resimlerden oluşan bir galeri yaratmıştır. Bestelerinde genellikle halk müziği ve danslarına yer veren Çaykovski'nin Şubat'ı eğlenceli ve neşelidir. Onu dinlerken sanki müziği sadece bir piyano değil, Rus halk enstrümanları orkestrası icra ediyor gibi hissedilir. Halk şenliği atmosferini oluşturan eserinde çocukların kahkahaları, gençlerin şarkı söyleyip dans etmeleri, baharın gelişini kutlayan kalabalığın eğlencesi, aralıksız olarak seslenen yüksek akorlar ve alçak sesli notalarla dolu ritmik dokular yoluyla ustalıkla verilmiştir.

Şubat- Karnaval eseri üç bölümlü şarkı formunda bestelenmiştir. Eser, bayram coşkusunu ve sevinç dolu olan bir halk şenliği atmosferini tasvir etmiştir. Tüm küçük yerleşim yerlerinin ve büyük kentlerin meydanlarında geçirilen parlak, neşeli halk şenlikleri, eğlence, coşku, oyunlar, Rus halk şarkıları, kar yığmalarının arasından zorlukla yol alan kızaklardaki çocukların çınlayan kahkahaları sergilenir.

İlk bölümde, canlı, parlak kısa motiflerden oluşan giriş temasından itibaren coşkulu bir bayram hissi dinleyicinin ruhunu doldurur. Bu da eserin ana malzemesinin temel kaynağıdır. Eser dinamik yükselişlerin, hızlanan tempoların ve sıkça değişen armonik figürlerin temelinde kurulmuştur. Rus halk danslarının özelliklerini yansıtan ve akordeon sesini andıran coşku dolu akor yürüyüşleriyle başlayan ilk bölüm, hızla birbirinin yerine geçen ana tema motiflerinin üzerine kurulmuştur. Bölüm kendi içinde değişikliğe uğrasa da bir şekilde ilk tema sürekli geri döner.

İkinci bölüm teması şarkı söyler gibi seslenen akıcı, geniş soluklu yumuşak bir karaktere sahiptir. Müziğin akışı burada serbest bir tarzda duyurulur. Ezgisel çizgisiyle zarif tınısal yan tema, ilk bölümle zıtlık oluşturur. Renkli armonilerle dolu, ılımlı bir tempoda olan bu bölümün karakteristik bir özelliği vardır. Besteci, sanki Karnaval'da bulunan yeni bir imajın tablosunu çizer. Çaykovski'nin müziğinin ve özellikle de Yılın Mevsimleri'nin icracısı, romantik düşüncelerin lirik şairi olarak adlandırılan Igumnov, bu bölüm için "bir ayı oynatıyorlar" (Maykapar, 2007) ifadesini kullanmıştır. Bu ifade, Rus kültüründe ayı

oyunatma etkinliğine gönderme yapar.

Neşe ve sevinç dolu temasıyla karnaval şenliğini yansıtan **üçüncü bölümde** ise bazı epizotlar kısaltılmış şekilde değişimle karşımıza çıkar. Dinamik yükselişler, aralıksız devam eden ritmik yapılar ve coşku dolu akorlar bölümün doruk noktasını oluşturur. Bu bölüm, uzun zamandır beklenen Rus Karnavalı-Maslenitsa'nın doruğa ulaştığı anı tasvir eder. Akorların ardından müzik şaşırtıcı şekilde yavaş yavaş kaybolur. Bu da şenliğin beklenmedik bir şekilde bitişi haber verir. Besteci fermata-puandorg ile bir bitiş hissi yaratır. Ancak, sessizlikten sonra son iki ölçünün parlak bir biçimde aniden seslenmesi ile kış neşe dolu bir atmosferde sona erer.

Mart: Tarla Kuşu'nun Şarkısı - Pesn Javoronka

*Tarla çiçeklerle dalgalanıyor,
Gökyüzüne yıldızlar dökülüyor,
Tarla kuşunun şarkısı,
Mavi boşluğu dolduruyor.*

(Epigrafi: A. Maykov'un Tarla Çiçeklerle Dalgalanıyor şiirinden)

Çaykovski, Rus doğasına çok düşkündü. Bu nedenle minyatürlerinde bu temayı yoğun şekilde işlemiştir. Tarla Kuşu'nun Şarkısı minyatürü, bu temanın işlendiği incelikli ve güzel bir eskizdir. Çaykovski'nin tarla kuşuna adadığı iki bestesi vardır. Her iki eserde de besteci bahar habercisi olan sevimli kuşun özelliğini dinleyiciye müzikal yollarla aktarmıştır. 1878'de bestelediği Çocuk Albümü'nde yer alan aynı isimli minyatürü baştan sona kuş seslerini andıran daha zarif ve neşeli bir parçadır. Her iki eser de sol notasıyla başlamaktadır. Aradaki fark, Çocuk Albümü'ndeki minyatürün tonu sol majör iken Mevsimler albümündeki minyatür sol minör tonundadır. Albümün ilkbahar temasının ilk ve en kısa minyatürü olan Mart, dinleyicilere sadece baharın gelişini ve doğanın yeniden uyanışını değil, aynı zamanda doğa tutkunu bir insanın yeni hayata umutlarını, değişen ruh halini, duygularını ve beklentilerini aktarır. Bu minyatürde Rus bahar manzarasının resmi, çok basit ama etkileyici yollarla çizilmiştir. Minyatürde tarla kuşunun ötüşünü andıran serbest, lirik ve telaşsız melodi baharın gelişini sembolize eder. Tarla kuşunun şarkı söylemesi geleneksel olarak baharın gelişine, tüm doğanın kış uykusundan uyanmasıyla ilişkilidir. Bahar tınlarını yansıtan lirik, hüznü ezgi üzerinde kuşların ötüşünü andıran renkli ritmik dokular, süslemeler ve üçlemeli melodik figürler minyatürün esas unsurudur. Minyatürün müzikal resmi o kadar canlıdır ki, parçanın ismini bilmeyen dinleyiciler bile buradaki kuşların ötüşünü tahmin edebilir.

Tarla Kuşu'nun Şarkısı üç bölümlü şarkı formundadır. Tüm müzik, sade ve donuk bir akor eşliğinde, hüznü duygusu yaratan ana ezgi ve ilk hareketin sakinliğinden sonra müziğe renk katan tarla kuşlarının uçuşunu anımsatan melodik çizgiden oluşur. Her iki temada tarla kuşunu tasvir eden unsurlar vardır. Bahsedilen iki temayı iç içe geçiren besteci, mart ayının değişken havasını, kışın hala kendini hissettirmesini, gerçek bir bahar beklentisini ve doğayı izlemeye dalmış bir insanın ruh halini ustalıkla aktarır.

İlk bölüm huzurlu ve yumuşak bir karaktere sahiptir. Doğanın uyanışı ve neşesi hala hissedilmez, aksine melankolik ruh hali devam eder. Giriş, ilk iki ölçüde sol elin eşliği ile başlar ve şarkı söyler tarzda dokunaklı bir ana melodi ile devam eder. Sol el eşliği minyatür boyunca ana temanın bütünlüğünü sağlar. Besteci erken ilkbahar resmini bu lirik, hüznü başlangıçla sunar. Ardarda seslenen tema önce üst seslerde daha sonra alt seslerde soru-cevap halinde yankı gibi duyulur. Lirik tarzda duyulan ana temayı, müziğe canlılık katan ve tarla kuşunun cıvıltılarını andıran ikinci tema izler.

Hüznü duygusu yaratan ilk bölümün sakinliğinden sonra **ikinci bölüm** hareketliliği ile müziğe tezatlık katar. Bu tezatlık minyatürün esas çizgisidir. İkinci bölümde besteci küçük bir tarla kuşunun ötüşünü canlandırır. Neşeli kuş cıvıltısını andıran inişli-çıkışlı pasajlar, müzikal dinamikler, senkoplar, kısa süreli notalar ve çarpmalar minyatürde ön plana çıkar. Bu zenginlik tematik malzemenin temelini oluşturur.

Üçüncü bölüm röpriz yaparak ezgisel ve zarif başlangıca geri döner. Bu bölümde tema yavaş yavaş sönerek kaybolur ve uzaklaşan tarla kuşlarının hüznü anlatan bir bitişle sonlanır.

Nisan: Kardelen - Podsnejnik

*Mavi, saf bir kardelen çiçeği,
Etrafında son kar taneleri,
Geçmiş kederlerin son gözyaşları,
Yeni mutluluğun ilk hayalleri.*

(Epigrafi: A. Maykov'un Bahar şiirinden)

Minyatürün epigrafisi A. Maykov'un (1977) Bahar şiirinden alınmıştır. Albümün ilkbahar temasını anlatan Nisan minyatüründe Çaykovski, doğanın uyanışını, kuşların ötüşünü, çiçek açan ağaçları, erimiş karın altından görünen baharın sembolü olan kardelen çiçeğini ustalıkla betimlemiştir. Bu minyatür aynı zamanda Kardelen adını taşır. Işıklı, lirik duygularla dolu bu eserde Çaykovski insanı saran mutlu bir heyecanı, yeni bir hayatın doğuşunu ve baharın gelişini anlatır. Karlar erirken ortaya çıkan, yeni yaşamın sembolü sayılan, herkese neşe veren küçük, mavi, beyaz, ürkek kardelen çiçeği Rusya'da çok sevilir. Kardelen güzel bir bahar çiçeğidir. Etrafindakiler henüz uyanmamışken kardelen çiçeği baharı erken karşılar ve güneşe doğru yol alır. Kardelen genellikle baharın habercisi ve doğanın armağanı olarak görülür. Bu çiçek Orta Çağ'da saflığın sembolü olarak saygı görmüştür. Kardelen çiçeği, farklı ülkelerde farklı isimlerle anılır. Örneğin; İngilizler kar damlası, Çekler kar tanesi, Almanlar kar küpesi şeklinde adlandırır. Umudu simgeleyen Kardelen çiçeğine Marşak, Yemelyanov, Belyakov, Belozarov gibi pek çok Rus şairi şiirler ithaf etmiştir.

Çaykovski Rus baharına çok düşkün bir besteciydi. Sık sık seyahat eder ve nerede olursa olsun ilkbaharda anavatanına dönmek için can atardı. Besteci bir mektubunda şöyle demiştir; "Şu anda Rusya'da olduğumuzu hayal edebiliyorum - nehirler sular altında kaldı, her şey canlanıyor! Rusya'dan daha iyi bir ülke yok. Gerçek bir manzara ressamı yalnızca Rusya'da yetişebilir" (Kaygorodov, 1907: 9). Nisan doğasının kırılğanlığının ve değişkenliğinin dikkat çekici bir şekilde aktarıldığı bu minyatürde doğanın hem neşeli hem de hüzünlü yanını hissetmek mümkündür.

Çaykovski'nin Kardelen ve Svyatki minyatürleri diğer minyatürlerden farklıdır. İçerisinde köy yaşantısının izlerini taşımamaktadır. Bu eserler daha çok kentsel romantizm tarzına uygundur ve her iki eser de vals türündedir (Nikolayev, 1949). Kardelen minyatüründe adeta ürkek bir çiçeğin doğuşu anlatılmıştır. Kardelen çiçeği çok kırılığandır. Ancak soğuğa ve kara karşı dayanıklıdır. Vals yapısı üzeri ne inşa edilen ve ana çizgiyi oluşturan minyatürde eşliğin ritmik figürü, baharın gelişi ile birlikte ortaya çıkan tatlı bir telaşı betimler. Baharda sadece doğa uyanmakla kalmaz, aynı zamanda insan duyguları da uyanır. Bu nedenle minyatürde, ruhun derinliklerinde saklı olan neşeli ve geleceğe dair umutla dolu duygular ve insanın manzara karşısındaki hayranlığı işlenir. Kardelen minyatürünün her üç bölümünde de bu iki farklı duygusal durumun işlendiğini görmek mümkündür.

Kardelen, gelişmiş üç bölümlü şarkı formunda yazılmıştır. **Birinci bölümün** ilk ölçülerinden itibaren telaşlı kısa motiflerden oluşan melodiye eşlik eden heyecanlı akorlar duyulur. Duygusal ve aceleci ruh halini yansıtan melodinin yükselişi, kardelen çiçeğinin güneşe doğru yükselişini anlatır. Bu bölüm lirik ezgisel içeriğiyle karakterize olunur.

İkinci bölüm, vals yapısı üzerine kurulmuştur. İlk bölümün lirik ve heyecanlı ana temasının aksine ikinci bölümde daha canlı, özgür ve hareketli bir tema duyulur. Tizlere doğru gelişen yumuşak melodi sanki kardelen çiçeğinin yükselişini anlatır. Bu zarif ve esrareniz müzikte dinleyici umut ve yaşam sevinci duyar.

Üçüncü bölüm duygusal ve heyecanlı bir melodiyle karşımıza çıkar. Son bölümde, röprizle birlikte melodik yapının unsurları olan akorlu eşlikler, melodik iniş çıkışlar ve motifler küçük değişikliklerle duyulur. Tüm yapıyı kapsayan duygusal kısa motifler minyatürün sonunda soru-cevap şeklinde karşımıza çıkar. Albümdeki birçok minyatürde olduğu gibi Kardelen de pianissimo ve fermata ile son bulur.

Mayıs: Beyaz Geceler - Belıye Noçı

*Ne güzel bir gece, her yerde mutluluk var!
Ülkemin gece yarılarna hayranım.
Buz diyarından ve kar fırtınasından sonra,
Mayıs ne kadar da ferah ve temiz esiyor.*
(Epigrafi: A. Fet'in Bir Mayıs Gecesi şiirinden)

Mayıs minyatürünün Epigrafisi, A. Fet'in (1901) Bir Mayıs Gecesi şiirindedir. Rusya'nın kuzeyinde bulunan St. Petersburg Rus klasiğinde sıklıkla yer almış olan muhteşem bir kenttir. Beyaz geceler, mayıs ve haziran aylarında St. Petersburg'da yaşanan gecenin gün kadar parlak olduğu, tarifsiz güzelliğe bürünen gecelere verilen isimdir. Havanın tam olarak hiç karamadığı bu parlak, berrak gecelerde romantik şenlikler kutlanır, şarkılar söylenir, gri ile bezenmiş ve cıvıl cıvıl sokaklarda insanlar eğlenir. Çoğu zaman bu gecelerde gökyüzündeki yıldızları bile görmek imkansızdır. Beyaz geceler, Rus sanatçıların eserlerinde

ve şairlerin dizelerinde yer almıştır. Edebiyatta Dostoyevski, Tolstoy, Çehov, Gogol, Pushkin'in yapıtlarında; müzikte Glinka, Rachmaninov, Prokofyev, Şostakoviç'in bestelerinde St. Petersburg'un güzelliği ve rüya gibi beyaz geceleri işlenmiştir. Çaykovski'nin hayatında St. Petersburg'un ayrı bir yeri vardır. Besteci gençlik yıllarını burada geçirmiş, sanatsal başarısını burada yakalamış, hayata gözlerini bu şehirde kapamış ve bu şehirde defnedilmiştir.

Bu minyatür bir şehir manzarasını betimler. Manzara, romantik havayla dolu olan ünlü Petersburg'un beyaz gecelerini, baharda nefes almanın keyfini ve mutlu hayalleri yaşamının tadını temsil eder. Diğer taraftan, beyaz gecelerin müziği St. Petersburg'un sessiz sokaklarında ya da Neva'nın sahilinde dolaşan insanların yalnızlığını veya mutluluk beklentisine dair yansımaları anlatır. Bu yönüyle minyatür çelişkili iki ruh halini bizlere aktarmaktadır.

Minyatür, gelişmiş üç bölümlü şarkı formundadır. **İlk bölüm** sakin rüya gibi karakterli yumuşak arpejler içeren lirik kısa bir motifle giriş yapar. Tema, karmaşık tonlarda yazılmış melodik pasajlardan ve zarif figüratif dokulu motiflerden oluşur. Yankıyı anımsatan huzurlu melodi beyaz bir gecede gelen sessizlikten ve yalnızlıktan bahseder. Sanki beyaz gecelerin sessizliğini, romantik manzarasını, mutluluk hayallerini hatırlatır. Sözsüz şarkı karakterinde seslenen dokunaklı melodi, sakin arpejli akorlar eşliğinde duygusal, romantik bir ortam yaratır.

İkinci bölüm diğer bölümlerle tezatlık oluşturur. Major yerini minör tona bırakır ve tempo daha hareketli hale gelir. Ezgisel figürasyonlarla dolu orta bölüm ruh hali açısından daha heyecanlı, aceleci karakteri ile giriş yapar. Bu da bölüme coşkulu ve neşeli bir karakter kazandırır. Duyguların coşkusu büyür, müzik daha neşeli ve hafif bir yükselişe ulaşır. Bu bölümde ezgi ve eşlik iç içedir. Maykapar'a (2007) göre bu bölümün yapısı, Çaykovski'nin çok sevdiği R. Schumann'ın ünlü Arabesk eserinin dokusunu hatırlatmaktadır.

Heyecanlı orta bölümden lirik bir çizgi ile minyatürün **üçüncü bölümüne** kademeli bir geçiş yapılır. Bu bölüm, ilk bölümdeki gibi yumuşak arpejler içeren lirik kısa motiflerden oluşur. Burada ilk bölümün temaları röpriz yaparak değiştirilmiş tarzda seslenir. Her şey sakinleşir ve yine dinleyicinin önünde parlak bir gökyüzü ve kuzeyin güzelliğini çeşitli tınlarla, renklerle yansıtan beyaz bir resim vardır. Bölüm, zengin armoniler eşliğinde dinamızın yavaş yavaş azalmasıyla sükûnet içinde sona erer.

Haziran: Barkarol - Barkarola

*Haydi sahile gidelim,
Dalgalar ayaklarımızı okşasın,
Gizemli bir hüzün ile
Yıldızlar üzerimize parlansın.*
(Epigrafi: A. Pleşçeyev'in Şarkı şiirinden)

İtalyanca'da barca veya barchetta tekerlikli tahta anlamına gelir. İtalyan halk müziğinde Barkarol, Venedik gondolcularının şarkılarına verilen addır. Barkarol türündeki tüm müzik eserleri her zaman su üzerindeki sakin, dingin, romantik tarzlı karakteriyle bilinir. Venedik kanallarında yaygın olan bu şarkılarda yolcular, gondolcuların kürek hareketinin ritmine uygun eşlik eder. Barkarol genelde 6/8'lik ölçüde, ılımlı bir tempoya ve minör tona sahiptir. Melankolik karakterli lirik şarkılar otantik halk ezgilerine dayanmaktadır. 18. yüzyılda barkarole bir müzik türü haline gelmiştir. İlk olarak Fransız bestecisi A. Campra tarafından Venedik Bayramı operasında ortaya çıkmıştır. Sonraki yıllarda, bazı İtalyan ve Fransız besteciler tarafından barkarol konusu işlenmiştir.

Barkarol, bir vokal ve oda müziği türü olarak Schubert, Mendelssohn, Glinka, Brahms gibi bestecilerin eserlerinde de yer almıştır. Beethoven, Liszt, Chopin, Mendelssohn, Çaykovski, Rubinstein, Rachmaninov, İyadov, Faure, Bartok'un ise piyano için barkarol eserleri bestelediği bilinmektedir. 20. Yüzyılda Villa-Lobos, Poulenc, Gershwin, Myaskovsky gibi bazı besteciler de bu türde eserler ortaya koymuştur. Barkarol 19. yüzyılın ilk yarısında Rus bestecileri arasında da yaygın şekilde kullanılmıştır. Rus lirik vokal müziğinin ayrılmaz bir parçası olan Barkarol, aynı zamanda Rus şiirlerinde ve resimlerinde de işlenmiştir. Puhov'un (2013) ifadesiyle, Çaykovski, haziran eserinde çok sevdiği St. Petersburg'un eşsiz manzarasına da gönderme yapar. Çünkü, Neva üzerinde kurulan şehir, Venedik gibi kanallar ve küçük nehirlerle doludur. Nikolayev (1949), Çaykovski'nin bu eserde sadece bir yaz manzarasını değil, aynı zamanda yaz gecesinin kokusunu içine çeken bir insanın derin düşünceli ruh halini ve kendini doğaya teslim etmiş olan insanı tasvir eden bir resim çizdiğini vurgular.

Albümün en çok bilinen eserlerinden biri olan Haziran- Barkarol minyatür türünden farklıdır. Barkarol,

romans şarkı karakterinin geleneksel özelliklerini taşır. Klasik barcarole ¾'lük ölçüde olmasına karşın Çaykovski bu eseri 4/4'lük ölçüde besteleyerek barkarol türüne yenilik getirmiştir. Melankolik karakterli eser, romantizmde yaygın olan Sözsüz Şarkılar'ı anımsatır. Son derece popüler olan Haziran eserinin orkestra, keman, çello, klarnet, gitar, mandolin gibi çalgılar için sayısız düzenlemesi yapılmıştır.

Barkarol gelişmiş üç bölümlü şarkı formu ve Coda'dan oluşmaktadır. **İlk bölümde**, kürek çırpışlarını temsil eden sol el eşliğinde düzgün ritmik yapılar ve arpejli akorlar yer alır. Sağ elde gam yapısındaki melodi ise suyun hüzünlü akışını anlatır. Bu bölümde yer alan teknik unsurlar, Glinka ve Rubinstein gibi Rus bestecilerinin eserlerinde de görülür. Burada, özellikle Rubinstein'ın sol minör tonundaki barkarol eserinin izleri görülür. İlk bölüm, geniş soluklu ve etkileyici bir şarkıyı yansıtır. İnsanı huzura götüren ve düşüncelere daldıran bu bölüm, teknenin hafif dalgalar üzerinde sallandığını hissettirir. Çaykovski, bizleri sanki kıyıya inmeye, suya yakınlaşmaya çağırarak, kıyıdaki ağaçların, dalların ve yaprakların sesini dinletir. İlk ölçülerden itibaren bölümün tamamına yayılmış olan sakin ve hüzünlü sol el, bölüm boyunca yankılanan Barkarol temasına eşlik eder. Eşlik, gondollarda söylenen şarkılara eşlik eden mandolin veya gitarı andırır. Bu bölümün melodisi, serbestçe akarak bölümün tamamında duygusal bir etki yaratır.

İkinci bölümde sunulan neşeli, heyecanlı ve gösterişli farklı bir tema, sanki hırçın dalgaları ve rüzgârlı havayı anlatır. Bu bölüm dolgun akorlarla ve arpejlerle kontrastlık yaratarak müziğe coşkulu bir karakter katar. Besteci burada sanki süzülen teknede oturup parlak güneş ışıklarının altında mutluluk içinde özgürce şarkı söyleyen bir kişiyi anlatır. Bu yönüyle ikinci bölümde Rus halk şarkılarının izleri görülebilir.

Hareketli ve ilham verici ikinci bölümden sonra, sakin ve akıcı bir melodinin yer aldığı **üçüncü bölüm** gelir. İkinci bölümdeki majör yapı yerini minöre bırakmıştır. Her şey sakinleşir. Soru-cevap yapısındaki romantik melodi, iki kişi arasında yapılan bir düeti andırır. Zengin armonilerle dolu serbest akışlı ezgisel hatlar, dinamizmi yavaş yavaş azaltarak sanki dalgaların sakinleşmesini karakterize eder. Parlayan nehrin dalgaları üzerinde sallanan tekne yavaş yavaş uzaklaşmış ve ufkun arkasına saklanmıştır. Arp sesini andıran arpejlerle sanki dalgalar da ortadan kaybolur ve bölüm sona erer.

Temmuz: Orakçı'nın Şarkısı - Pesn Kosarya

*Omuzlarını hareket ettir, kollarını salla,
Yüzüne essin öğlen rüzgarı.
(Epigrafi: A. Koltsov'un Orakçı şiirinden)*

Koltsov (1976) Orakçı şiirini 1836 yılında yazmıştır. Yazar bu şiiriyle Rus kültürünün önde gelen isimlerinin dikkatinin çekmiştir. Glinka, Pogodin, Pletnev, Vyazemsky, Odoyevsky, Zhukov gibi yazarlar, Koltsov'un eserlerinin halk kültürü ile bağlantısı üzerinde durmuştur (Maykapar, 2007). Koltsov'un halk kültürünü öne çıkaran eserleri Çaykovski'nin bestecilik sürecinde de önemli bir yere sahiptir. Çaykovski'nin mevsimler albümündeki Orakçı'nın Şarkısı ve Hasat eserlerinin epigrafisi Koltsov'a aittir. Rus halkı her zaman kendi topraklarını, kendi doğasını sevmiştir. Ekinlerin biçilmesi, Rus sanatında çok popüler bir konudur. Bu konu birçok Rus sanatçısının şiirlerinde, resimlerinde ve halk şarkılarında oldukça yaygındır. Orakçılar çoğunlukla alaca karanlıkta çimleri biçmek için tarlaya çıkan erkeklerdir. İş zamanı söylenen bu şarkılar köylülere enerji verir. Hayatın getirdiği tüm zorluklara rağmen geleceğe yönelik umutlarını yeşertir. Ekin biçme zamanında söylenen bu şarkıların ritmi ile erkeklerin kolları ve tırpanların ritmi uyum içindedir. Bu minyatürde besteci hasat zamanı bütün zorluklara rağmen eğlenen ve keyif içinde çalışan köylülerin resmini çizmiştir.

Minyatür üç bölümlü şarkı formundadır. Bu minyatürün müziği cesur ve enerjiktir. **İlk bölümün** ana çizgisini oluşturan tema Rus halk şarkısı ile karakterize edilir. Besteci, geniş tarlalarda kuvvetle çimleri biçen ve yüksek sesle şarkı söyleyen bir köylüyü canlandırır. Oktavlar ve zengin armonilerle dolu akorlar halk şarkılarını yansıtır. Bu şarkıların özelliği yankı vererek etrafa yayılmasıdır. Bölümün sonuna kadar devam eden bu ritmik ve enerjik pasajlar, orakçıların çalışmalarını karakterize eder.

İkinci bölüm, canlı ve parlak akorların keskin sıçrayışı ile başlar. Dinamizmin doruk noktasına ulaştığı bu bölümde, yeni bir doku ortaya çıkar. İlk bölümdeki dolgun akorlar, yerini sağ ve sol elde hareket eden küçük figüratif notalara bırakır. Zengin küçük armonilerden oluşan pasajların ve akorların hızlı hareketinde sanki Rus halk enstrümanlarının sesi ve dansları duyulur.

İlk bölümün müzikal düşünceleri üzerine kurulmuş olan **üçüncü bölüm** dinamizmin düşüşüyle giriş yapar. Mevsimler albümündeki diğer eserlerin aksine bu bölümde röpriz bulunmamaktadır. Yoğun akorlar üzerine kurulan ana tema yerini daha geniş karakterli, esnek, üçlemelerden oluşan yumuşak bir melodik çizgiye bırakır. Bölüm, ezgisel hatların kaybolması ve sadece eşlik figürlerinden oluşan melodinin

sönmesiyle sona erer.

Ağustos: Hasat - Jatva

*Hasat zamanı geldi,
Ürünler köklerinden toplanıyor,
Balyalar yığılmış arabalardan,
Müzik bütün gece yayılıyor.
(Epigrafi: A. Koltsov'un Orakçı şiirinden)*

Çaykovski'nin, Rus halkının emeğine olan sevgisini anlatan Hasat, Mevsimler albümünün en canlı ve ilham verici eseridir. Hasat eserinin epigrafisi Rus şair A. Koltsov'a aittir. Şiirde ağustos ayı, sonbaharın gelişini, turna sürülerinin veda edişini, tarlada biçilen çavdarların toplanışını ve köylülerin gıcırdayan arabalarla evlerine ekmek götürüşünü anlatmaktadır (Koltsov, 1976). Rus köylüsünün hayatındaki hasat dönemi yılın en önemli, en verimli ve en keyifli zamanlarından biridir. Bereketli ağustos ayı köylünün, çiftçinin emeğinin karşılığını aldığı; ettikleri, biçtikleri ve umutlarını bağladıkları her şeyi toplamanın zamanıdır. Hasat eseri, tarlalarda sabahtan akşama kadar çalışan köylü ailelerin gündelik hayatlarını, koşuşturmalarını, mutluluklarını, neşeli ve enerjik çalışma havasını temsil eden köylü hayatından büyük bir halk sahnesini yansıtır. Besteci bu eserde halkın emeğini ve Rus çiftçilerinin sanki canlı bir resmini çizer. Orakçı'nın Şarkısı'ndaki tema bu eserde de karşımıza çıkar. Besteci her iki eserinde de yaz mevsiminin manzaralarını, Rus halkının hasat dönemindeki canlanmasını, yüksek ruh halini ve köylü emeğini ustalıkla anlatmıştır. Orakçı'nın Şarkısı'ndaki enerjik yapı erkeklerin emeğini temsil ederken Hasat eserinin daha zarif müzikal yapısı hasat döneminde yalnızca erkeklerin emeğini değil kadınlarla birlikte ailece sarf edilen emeği temsil eder. Albümün gösterişli eserlerinden biri olan Hasat, bestecinin el yazmalarında Scherzo başlığı ile adlandırılmıştır. Daha sonra Mevsimler'in editörlüğünü yapan Yurgenson bu ismi kaldırmıştır.

Eser üç bölümlü gelişmiş şarkı formundadır. **Birinci bölümde**, köylülerin tatlı telaşı ve emekleri sürekli hareket halinde olan ritmik ve melodik figürlerle karakterize edilir. Bu ritmik ve melodik yapı ilk bölümün tamamına hakimdir. Hızlı tempo içeren pasajların sürekli yükselişi köylülerin çalışma anındaki neşeli ve aceleci hallerini anlatır.

İkinci bölümün müzikal yapısı ilk bölümle tezettir. İlk bölümdeki hızlı tempolu müzik bu bölümde yerini sakin ve düşünceli bir müziğe bırakır. Serbest akışlı ikinci bölümün şarkımsı melodisi bir süreklilik hissi yaratır. Müzikte duraklamalar yoktur. Burada, köylülerin zor bir günün ardından dinlenme anları hayal edilebilir. Kısa motifli melodinin yumuşak akışı huzur hissi yaratır. Nikolayev (1949), Hasat oyununun orta kısmı hakkında şunları söyler; "Burada zor bir günün ardından dinlendiğiniz sakin bir geceyi hayal edebilirsiniz". Polyakova (1960: 20) ise bu bölümü "Belki yorucu bir iş gününde bir öğle arası molası" şeklinde ifade etmiştir. Çaykovski'nin eserlerinde sıklıkla karşımıza çıkan soru-cevap yapısı bu eserde de görülür. Bu bölümdeki soru-cevap durumu sanki erkek- kadın karakterleri arasındaki bir diyalogu anlatır. Çaykovski, bu bölümü şu sözlerle ifade etmiştir; "Bir Rus köyünün ve bir Rus manzarasının benim için ne kadar çekici olduğunu anlatamam" (Vaydman, 2021).

Üçüncü bölüm, ilk bölümün canlı ve heyecanlı müziğinin devamıdır. Yaşam sevincini simgeleyen enerjik ve dinamik karakterli bu bölüm ana temanın temelinde kurulmuştur. Piyanoya özgü çeşitli tekniklerin ustalıkla kullanıldığı üçüncü bölüm, tınısal renklerle ve dinamik nüanslarla seçkinleşir. Zengin armonilerle dolu olan ve aralıksız devam eden ritmik akor yürüyüşleri bu bölümde ön plana çıkar. Eser coşkulu ve neşeli bir atmosferde sona erer.

Eylül: Av - Oxota

*Vakit geldi! Avcı kornoları çalıyor,
Kıyafetlerini giymiş avcılar at üzerinde,
Köpekler şafak karanlığında zıplayarak koşuyor.
(Epigrafi: A. S. Pushkin'in Graf Nulin şiirinden)*

Sonbaharın ilk ayı olan Eylül'de havalar soğur ama güneş ışığıyla ısıtmaya devam eder. İlk yağmurlar başlar ve yapraklar yavaş yavaş alacalı renklere dönüşür. Çok yönlülüğü ve değişkenliği ile öne çıkan sonbahar günleri, bazıları için gri ve kasvetli, bazıları için eğlenceli bazıları için ise altın ve parlak görünür. Yılın bu görkemli zamanı birçok kişiye ilham vermiştir. Sonbahar teması, Rusya'da ve dünya çapında öne çıkan yazarlar, şairler, sanatçılar ve müzisyenler tarafından birçok eserde işlenmiştir. Çaykovski de

sonbahar mevsimine tutkuyla bağlı olan bestecilerden biridir. N. V. Meck'e yazdığı mektuplardan birinde besteci duygularını şöyle ifade etmiştir; "*Bugünkü gibi gri günleri seviyor musunuz? Onları çok seviyorum. Ve genel olarak, sonbahar başlangıcının çekiciliği sadece ilkbaharla karşılaştırılabilir. Bana öyle geliyor ki, Eylül, doğanın yumuşak melankolik rengiyle, ruhumu sakin ve neşeli duygularla doldurmada birincil özelliğine sahiptir*" (Kaygorodov, 1907: 12). Sonbaharın ilk günleri, soylu ailelerin ve sıradan insanların en sevdiği eğlence olan av etkinliğinin keyfini çıkarma vaktidir. Avcılık, genel bir ifadeyle vahşi hayvanları avlamak anlamına gelir. Rusya'da ise avcılık, sadece vahşi hayvanları avlama işi değil, aynı zamanda bir tutku, arzu ve eğlencedir. 19. yüzyıl Rus yaşamının karakteristik bir özelliğini yansıtan avcılık, gücün, el becerisinin ve cesaretin bir göstergesi olarak kabul edilir (Pushkin, 2008). Bu minyatürde, 19. yüzyıl Rusya'sındaki av macerasının bir resmi çizilmiştir. Eser, atların üzerindeki avcılar, korno sesleri, etrafta koşuşturan ve havlayan köpekleri tasvir ederek av zamanının neşeli, gürültülü ruh halini ve eğlencesini anlatır.

Eylül üç bölümlü şarkı formundadır. **Birinci bölümde**, oktavlarla giriş yapan ritmik tema, av esnasındaki korno seslerini canlandırarak ava davet eder. Çaykovski av çağrısını yüksek sesli akorlarla betimlemiştir. Bu heyecan dolu motifin ritmik ve armonik dokusu minyatürün temelini oluşturur.

İkinci bölümde resim değişir. Bu bölümün müziği cüretkar ve neşelidir. Tematik yapı ve teknik özellikler bakımından birinci bölümle tezatlık oluşturan bu bölümde üçlemelerle örülmüş telaşlı, endişeli ve daha lirik bir melodi karşımıza çıkar. Albümdeki diğer minyatürlerde kullanılan sağ ve sol elin soru-cevap atışması bu bölümde de görülür. Toygar kuşlarının takırtısı, av boynuzlarının sesi ve huzur dolu orman manzarası müziğe yansımıştır. Bu bölümün müziği sanki bir tavşanın ya da bir kuşun izini süren tazıların sevinçli ve gürültülü kovalamasını anlatır. İkinci bölümün devamında müzikte bir canlanma görülür. Ara vermeden devam eden tema farklı bir tonda dinamizmin artışıyla karşımıza çıkar.

Üçüncü bölüm, minyatürün doruk noktasını oluşturan ve trompet sesini andıran bir girişle başlar. Zengin ve dolgun akorların kullanıldığı bu bölüm sanki bir orkestra tınısını yansıtır. Dinamizm yavaş yavaş azalır ve ardından ilk bölümün törensel, enerjik ve kararlı ritimlerle işlenen müziği değişmeden tekrarlanır. Son bölüm, yoğun ve ardı ardına gelen akorlarla gösterişli bir biçimde sonlanır.

Ekim: Sonbahar Şarkısı - Osenyaya Pesnya

*Sonbahar, zavallı bahçemiz dökülüp gidiyor,
Sarı yapraklar rüzgarda uçuşuyor.
(Epigrafi: A. Tolstoy'un Sonbahar şirinden)*

Sonbahar mevsimi şairlerin, sanatçıların ve bestecilerin her zaman ilgisini çekmiştir. Birçok sanatçı eserlerini, romantizmin ve hüznün bir temsilcisi olan sonbaharın ilham veren doğasına adanmıştır. Sonbaharın canlı güzelliği, İ. Levitan, V. Polenov, İ. Ostroukhov, S. Zhukovsky, İ. Shishkin, A. Vasnetsov gibi Rus ressamların ve L. Toystoy, İ. Turgenev, A. Çekhov gibi Rus yazarların eserlerinde görülebilir. Çaykovski'nin yanısıra N. Rimsky-Korsakov, S. Prokofyev, D. Shostakoviç, G. Sviridov ve S. Rachmaninov ise sonbahar temasını eserlerinde işleyen Rus bestecilerdir. Bu eserlerde, Rus doğasının soluklaşması, sararmış yapraklar, çimlerdeki solmuş çiçekler, yağmurla birlikte tazelenen doğanın eşsiz manzarası, turna sürülerinin oluşturduğu veda çemberi, kış öncesi güneşin canlılığının sönmesi gibi ortak temaların ele alındığı görülmektedir. Diğer taraftan bu eserlerde sonbaharın insanlar üzerinde yarattığı melankolik ruh hali, huzur ve rahatlık hissedilir. Çaykovski, doğayla beraber nefes alan, sevinen, üzülen ve doğanın müzikal manzarasını en etkili biçimde çizen bestecilerden biridir (Pribegina, 1986). Kaygorodov, bestecinin doğa tutkusunu şu sözlerle ifade etmiştir; "*Çaykovski'nin şaşırtıcı derecede güçlü bir doğa anlayışı olduğu söylenebilir. Doğanın renklerinin izlenimlerini bu kadar güçlü bir şekilde algılayan ve onlara bu kadar güçlü tepki veren başka bir insan örneği bilmiyorum. Pyotr Ilyich'in doğayı tutkuyla sevdiğini söylemek yeterli değildir, ona hayran kalmıştır*" (Kaygorodov, 1907: 6).

Sonbaharın sessiz güzelliği, Mevsimler albümünün en ünlü eserlerinden biri olan Ekim'de karşımıza çıkar. Eserin melodisine hüznü tonlamalar hakimdir. Bu nedenle Sonbahar Şarkısı daha çok ruhun şarkısı olarak bilinir. Besteci, eserinde sadece Rus doğasının zarif güzelliğini değil, bir kişinin üzüntüsünü, anılarını, duygularını ve genel ruh halini aktarır. Doğanın solması, genellikle yaşamın solması ile ilişkilendirilir. Bir sonbahar ormanında olduğu gibi, huzur ve rahatlık izlenimi yaratan bu şarkı, bir ağıt olarak da kabul edilebilir. Eserin geneline hâkim olan lirik tarzlı yumuşak melodi bir taraftan sonbaharın solgunluğunu anlatırken diğer taraftan baharın ve yazın gelmesini umutla bekleyen bir insanın ruh halini tasvir eder.

Sonbahar Şarkısı gelişmiş üç bölümlü şarkı formundadır. Tolstoy'un epigrafisi eserin içeriğini betimler. **İlk bölümde**; ağaçların solgun yüzü, yaprakların hışırtısı ve doğanın büyüleyici hüznü sessizliği hissedilir. Telaşsız bir tempoyla başlayan ve sonbaharın soğuk havasını andıran bu bölüm, oldukça lirik bir ezgiye sahiptir. Minör akorlarla giriş yapan, dokunaklı ve içten gelen huzurlu tema, sanki doğanın uykuya dalışının yarattığı hüznü aktarır. Eşlikli bir melodinin en saf örneğini temsil eden ilk bölümdeki sol elin sakın eşlik yapısı tüm eser boyunca kullanılmıştır. Bu bölümün müziği ile; sessiz bir ormanda düşünceli ve hüznü bir kişinin yavaş adımlarla yürüyüşü, doğanın uykuya dalmasıyla yaşanan üzüntü ve sonbaharın insanda yarattığı karmaşık ruh hali çizilmiştir. Çaykovski insanın bu ruh halini ağlama, üzüntü, inilti, yalnızlık hissi veren tonlamalarla ustalıklı aktarmıştır. Bölümde karşımıza çıkan hafif süslemeler, sanki ağaçların arasından sızan güneş ışıklarını yansıtır.

Lirik bir yapıda karşımıza çıkan **ikinci bölümdeki** ezgisel çizgi heyecanlı biçimde devam eder. Diğer bazı minyatürlerdeki bölümler arası tezatlık bu eserde görülmez. İkinci bölümün doruk noktasını oluşturan uzun soluklu ezgisel çizgide insanın yalvarışını anlatan duygusal bir tonlamanın baskın olduğu görülür. Eserin zirvesini oluşturan ve melodik cümlelerle yükselişe geçen buradaki müzikal yapı sanki yaşam umudunun canlanmasını hissettirir. Kadın sesini andıran sağ eldeki tutkulu cümleye sol eldeki alt seslerin yorgun ve duygusal tonlaması cevap verir. Sanki insanın içindeki duygular birbiriyle iç içe geçmiştir. Dışarıda her yer rengarenk, parlak ve güneşlidir. Hayatta belli bir yükseliş vardır. Temponun yavaşlaması ile birlikte hayatın hızı durur ve gri, solgun ortamın yarattığı gerçek duygulara tekrar dönüş hissi uyanır.

İlk bölümün ezgisiyle başlayan **üçüncü bölümde**, orta bölümün heyecanlı müzikal yapısı yerini daha sakın bir müziğe bırakır. Bu bölümdeki müzik, sonbaharın sessizliğini, hüznü hatıraları ve Rus doğasının solarken bile geride bıraktığı eşsiz güzelliğini anlatır. Dinamizmin yavaş yavaş azalması sanki sararmış yaprakların yere düşüşünü andırır. Üzüntü ve özlem duygusuna neden olan sonbahar, bu bölümde kullanılan ve albümün en düşük nüansı olan *pppp* ile sona erer. Albümdeki diğer eserlerin aksine Ekim'in dominant derecesinde bitiş, insanın bahar ve yazaya ilişkin umutlarına bir gönderme olarak değerlendirilebilir.

Kasım: Atlı Arabada - Na Troyke

*Yola hasretle bakma,
Troyka'ya yetişmek için acele etme,
Kalbinin telaşlı özlemine,
Çabuk söndür sonsuza dek.
(Epigrafi: N. Nekrasov'un Troyka şiirinden)*

Rusça kökenli olan ve Rus kültürünün temel sembollerinden birini temsil eden Troyka, dayanıklı, güçlü ve çevik üç at tarafından çekilen araba veya kızıağın adıdır. Her türlü hava şartında kullanılan bu atlı arabalar Rusya'nın uçsuz bucaksız çöllerinde veya donan nehirlerin üzerinde çok uzun mesafeler kat edebilir. Özellikle Sibiryaya bölgesinin uzun ve karlı kış ayları için troyka oldukça kullanışlı ve uygun bir araçtır. Yolcular genellikle çok soğuk havada kızıağın arkasındaki kürklere sarılır. Trafik kurallarının olmadığı o dönemlerde, arabayı kullanan arabacılar (yamshikler) korna yerine ışık yakarak, bağırarak veya düdük çalarak gelen-geçenleri uyarırlardı. Sonraki yıllarda, halk tarafından çok sevilen kilise çanının minyatür bir kopyası olan bronz bir çanı sinyal amaçlı kullanma fikri ortaya çıkmıştır. Çan, kemerin orta kısmına deri bir kayışla sıkıca bağlanırdı. Bazen kemerin altına üç-beş çan birlikte asılırdı. Kulağa hoş gelen güçlü ve yumuşak çan sesleri, genellikle günlerce süren yorucu bir yolculuğun monotonluğunu giderirdi. Ayrıca, insanlar bu çanların sesiyle kötü ruhların uzaklaştığına inanırlardı (Ganulich, 1998). Rus troykası her zaman farklı bir dekorla süslenirdi. Atların kelepçeleri ahşap, resimli oymalar ve parlak püsküllerle kaplanır, oturma yerleri deri veya bakır döküm parçalarla süslenirdi. Böylece troykalar güneşte parlar ve uzaktan görülebilirdi.

Düğünlerde, halk şenliklerinde ve dini bayram kutlamalarında yoğun biçimde kullanılan Troyka, kültürel bir simge haline gelmiştir. 17. ve 19. yüzyıllar arasında Rus kültüründe önemini ve popülaritesini koruyan Rus troykaları; Rus edebiyatında, müziğinde, görsel sanatlarında ve halk kültüründe yaygın bir tema olarak kullanılmıştır. Troyka konusu, M. Mussorgsky, P. Çaykovski, A. Borodin, S. Rahmaninov, D. Şostakoviç gibi bestecilerin ve A. S. Pushkin, N. Gogol, A. Dostoyevsky, L. Tolstoy gibi yazarların eserlerinde kendine yer bulmuştur. Troyka özgürlüğün, iradenin, hareketin, mutluluk hayallerinin simgesidir. Troyka şiirinin şairi Nekrasov'un, insanların kaderini kendine özgü tarzıyla anlatma konusundaki olağanüstü yeteneği, sanatçıları esere dayalı bir romantizm yaratmaya teşvik etmiştir. Ancak

Çaykovski bu yapıtında romantik motiflerden çok, özgürlük imgesi olan cesaretli ve gerçek bir Rus karakterli arabacının portresini çizmiştir. Troyka, Mevsimler albümünün en zor eseri olarak kabul edilir. Dinleyicilere ve yorumculara farklı duygular yaşatan Kasım eseri, S. Rachmaninov'un ustaca yorumu sayesinde oldukça popüler olmuştur. Birçok sanatçı konser programlarına bu eseri almıştır.

Eserin epigrafisi Nekrasov'un Troyka şiirinden alınmıştır. 1846 yılında kaleme alınan Troyka şiirinin ana fikri, güzel ve özgürlüğü seven köylü kadınının mutsuz kaderidir. Şiirde atlı arabayı dört gözle bekleyen bir kızın durumu anlatılır. Kızın arabaya yetişmek için acelesi vardır ama binme şansı yoktur. Nekrasov şiirinde boş olan zenginlik hayallerinden kurtulmayı tavsiye eder. Çünkü kısa da olsa mutluluk veren ancak gerçekleşmeyen hayaller, bir köylü kızının zaten zor olan hayatını daha da karartır. Yazar, hayal kırıklığına uğrayacak olan köylü kızlarını, "yola özlemle bakma ve troykayı takip etmek için acele etme" diye uyarır. Nekrasov, bu şiirinde bir kızın parlak umutlarını ve hayallerini genel hatlarıyla çizerek, sıradan bir Rus kadınına saygı duyar, kaderi için üzülür ve trajedisini vurgular (Nekrasov, 1981).

Mevsimlerin sonbahar temasını tamamlayan Kasım eseri, gelişmiş üç bölümlü şarkı formundadır. Eser, atlar tarafından çekilen kızakların geniş Rus topraklarında gidişlerini, mutlu bir yolculuğu ve neşeli bir ruh halini anlatır. Arabaların gittiği sonsuz Rus çöllerindeki yol, devam eden yaşamın sembolüdür. Kasım ayı sonbahar mevsimine ait bir ay olmasına karşın Rusya'da kış mevsiminin yaşandığı bir dönemdir. Besteci yazdığı bir mektupta kasım ayını şu cümlelerle ifade etmiştir; "Soğuk ama güneş biraz ısıtıyor. Ağaçlar beyaz örtü ile kaplı ve bu kış manzarası o kadar güzel ki kelimelerle ifade etmek zor" (Keldiş, 2021).

Birinci bölüm soğuk bir sonbahar gününü, Rusya'nın beyaz çöllerini ve kış manzarasını simgeleyen geniş bir melodi ile başlar. Bu bölümde sözsüz şarkı karakterinde duyulan ezgisel cümleler ve melodinin devamlı akışı öne çıkmaktadır. Müzik, karlı yollarda koşan atlı kızığın yolculuğunu, uzaktan etrafa yayılan çanların sesini ve Rus halk şarkısı söyleyen bir arabacıyı betimler. Tüm hayatı yollarda geçen arabacının şarkısında özlem, hüznü düşünceler ve melankolik bir ruh hali vardır. Bu bölümün ana teması iki farklı teknik yapıyla karşımıza çıkar. Müzikal doku daha yoğundur. Rusya'nın geniş çöllerinin kış manzarasına hayranlık duyan Çaykovski ana temanın melodik dokusunu zenginleştirerek onu oktav ve tam akorlarla aktarmıştır. Bölüm zengin tınsal renkler ve nüanslarla seçkinleşmiştir.

İkinci bölüm, geniş ve özgürce akan ilk bölümün aksine neşeli bir tema ile başlar. Burada besteci yine de Rus kışının güzelliğini, çekiciliğini ve muhteşemliğini sunar. Bu bölümde süslemelerin canlandırdığı çanların neşeli sesleri az da olsa bu melankolik duyguyu bastırır. Rus halk dansları tarzında duyulan ve zarif tonlarla işlenen melodi, yaşam sevinci dolu bir karakter taşır. Yüksek düzeyde piyanistlik becerisi gerektiren bu bölümde Çaykovski staccatolar, çarpmalar, melodik ve ritmik figürler kullanarak çan seslerinin canlı karakterini yansıtmıştır. Besteci zarif dokularla örülmüş ritmik figürasyonlar yoluyla atların telaş içindeki halini ustalıkla aktarmıştır.

Üçüncü bölüm, ilk bölümdeki temanın tekrarıyla giriş yapar. Burada besteci farklı bir teknik kullanmıştır. Sol elde duyulan ilk bölümün temasına, sağ elde çan sesini andıran, aralıksız devam eden ve onaltılıklardan oluşan ritmik figürler eşlik eder. Çanların sesi esere neşe katar. Bu bölümde çan sesi daha az belirgindir. Ancak atların koşması sanki daha da hareketlenmiştir. Son bölümün müziği hızla uzaklaşan Troyka'yı ve uzaktan gelen çan seslerinin yankılanışını anlatır. Hızla uzaklaşan Troyka'yla birlikte köylü kızının hayalleri, umutları ve fırsatları da kaçar. Eser, dinamizmin yavaş yavaş azalmasıyla son bulur.

Aralık: Noel - Svyatki

*Bir gün bir Noel akşamında kızlar fal bakıyorlardı,
Terliklerini çıkarıp kapının dışına fırlatıyorlardı.
(Epigrafi: V. A. Jukovski'nin Svetlana baladından)*

Minyatürün epigrafisi Jukovski'nin en seçkin edebi miraslarından biri olan Svetlana baladından alınmıştır. Aralık ayı kış mevsiminin ilk ayıdır. Ancak takvim yılının son ayıdır ve bu nedenle Çaykovski'nin Mevsimler albümünde Noel minyatürü son kompozisyonudur. Noel sözcüğünün kökeni latince *Natalis* (doğum) kelimesinden gelir. Noel zamanı aynı zamanda Doğu Bayramı veya Kutsal Doğu diye adlandırılır. Noel bayramı beş yüz yıldan fazla bir süredir varlığını sürdürmektedir. İsa'nın doğumunun anısına 25 aralıkta kutlanan Noel, Hristiyan bayramıdır. Bir diğer adı Christmas olan Noel kutlamaları Hristiyan ülkelerinde oldukça renkli geçer. Noel hazırlıkları aylar öncesinden başlar. Ağaçlar, bahçeler ve sokaklar süslenir, mitolojik figür olan Noel Baba'nın gelişi simgesel olarak canlandırılır. Rus halk kültüründe önemli bir yere sahip olan Noel bayramı, on iki gün boyunca kutlanır. Şakacı masal kahramanlarının kostümlerini ve farklı maskeleri giyen gençlerin kakkahaları ve dansları, yaşlıların

gülümseyerek eski günlerden bahsetmeleri, kızlara seve seve şarkılar ve bilmeceler öğretmeleri, lezzetli ikramlar, etrafı bürüyen şarkı sesleri her yerde görülür. Neşeli, coşkulu ve gürültülü olan Noel bayramında falcılık geleneği kızların en sevdiği eğlenceli etkinliklerden biridir. Kızlar, etrafına mumlar dizilen aynalarla fala bakar, nerede, ne zaman ve kiminle evleneceklerini öğrenmek için keçe çizmelerini dışarı atar ve pencere altındaki konuşmalara kulak misafiri olup hayal kurarlar. Eski Rusya sanki Noel'de dirilir. 19. ve 20. yüzyıllarda Rus edebiyatında Dostoyevsky, Pushkin, Leskov, Tolstoy, Gogol, Saltıkov-Şchedrin, Chekhov, Gorky, Varlamov gibi yazarların Noel temasını sıklıkla işledikleri görülür. Noel, besteciler arasında da popüler bir tema olmuştur. Bach'ın Noel Oratoryosu, Handel'in Mesih Oratoryosu, Corelli'nin Noel Konçerto'su, Çaykovski'nin Fındıkçıran Balesi ve Çereviçki Operası, Rimsky-Korsakov'un Noel Arifesi Operası, Rebikov'un Noel Ağacı Valsi bestelenen eserlerden bazılarıdır.

Çaykovski, yılın en neşeli, en parlak ve en renkli zamanını yansıtan Noel kutlamalarını bu minyatüründe işlemiştir. Minyatür, Coda ve gelişmiş üç bölümlü şarkı formundadır. Vals türünde yazılan eseri dinlerken Noel tatillerinin mutlu ve heyecan verici havası hissedilir. Çaykovski bu minyatürde Noel Bayramı'nı bir Rus ailesinin evindeki kutlama manzarası üzerinden anlatmaktadır. **Birinci bölümde**, güzel süslenmiş bir Noel ağacının etrafına toplanan insanların oluşturduğu huzurlu ve mutlu bir ev ortamı yansıtılır. O yıllarda popüler bir dans olan romantik vals müziği eve bir kış havası katar. Bu bölümdeki vals müziği hoş ve zarif bir yapıdadır. Dans çizgileriyle örülmüş tematik malzeme, sürekli değişen dinamizm ve yükselen akorlar ile uyumludur. Burada, müzikal dinamiklerin yarattığı parlak renkler egemendir.

İkinci bölüm Trio başlığı altında farklı bir temayla karşımıza çıkar. Ailede şenlikli eğlence devam eder. Gizemlerle dolu bu bölümün müziği, şaşırtıcı mucizelerin beklentisiyle ilişkili yeni bir görüntü yaratır. Noel bir sihir zamanıdır. Falcılık olmadan Noel olmaz. Kızlar taliplerini, hanımlar ise gelecekteki kaderlerini merak eder. Bu sahne heyecanlı bir tema ile anlatılır. Melodi, Noel gecesinde bir mucize beklentisi içinde olan insanları betimler. Dokunaklı ezgisel hatlardan oluşan kısa motifler arasında küçük tezatlıklar duyulur.

Tekrardan sonra gelen Coda **son bölümdür**. Bu bölüm heyecanlı bir müzikal karaktere sahiptir. Bestecinin bu bölümü Coda başlığı ile duyurması tesadüf değildir. Coda, sadece bu bölümün sonu veya geride bırakılan yıla bir veda değil aynı zamanda Mevsimler Albümü'ne bir vedadır. Bu bölümdeki, Çaykovski müziğine has olan heyecanlı ve coşkulu akorların yürüyüşü bayram havasını andırır. Albümdeki tüm minyatürlerin sonunda yer alan fermata bu minyatürün bitişinde de sessizlik havasını yansıtır. Arpejlerden oluşan hafif ve akıcı melodik pasajlarla güzel bir Noel gecesi sona erer.

Sonuç

Giriş bölümünde de vurgulandığı üzere, Çaykovski'nin Mevsimler albümü piyano literatüründe önemli bir yer tutar. Eser, derin bir duygusal etkiye sahiptir. En büyük Rus ulusal sanatçılarından biri olan Çaykovski, müziğinde bir taraftan Rus kültürüne sadık kalmış diğer taraftan Batı müziği geleneğinden oldukça yoğun biçimde yararlanmışır. Bu nedenle, Mevsimler eserinde gelenek ve yenilik ayrılmaz bir bütünlük içinde karşımıza çıkar. Mevsimler, icracılar için geniş yorum çeşitliliği olanakları sunmasının yanı sıra öğrencilerin teknik ve müzikal gelişimleri için önerilebilecek en iyi örneklerden biridir. Eser ayrıca, programlı müziğin tanıtılması için de tercih edilebilir. Editör ve piyanist A. Dossin'in ifadesiyle; "her mevsimden bir ay seçilerek yaklaşık 15 dakikalık bir grup resitalde çalınabilir. Tek başına çalınan parçalar ise bis olarak çok idealdir" (Dossin, 2015: 4).

Mevsimler albümünde yer alan her bir minyatürlerde müzikal yapı, tema, tonalite, tempo ve karakter farklı olmasına karşın bu minyatürlerde öne çıkan üç ortak özellik dikkat çekmektedir. Bunlar; fermata, aksanlar ve pedal kullanımınıdır. Eserde fermata ve aksanlar özellikle verilmiş olmasına karşın pedal kullanımı ile ilgili herhangi bir teknik bilgi sunulmamıştır. Bu durum, icracının performans sürecinde pedala özgür bir şekilde kullanmasına fırsat sunar. Golubovskaya (1973: 92) bu durumu, "Çaykovski'nin müziği ellerinizle çalınabilir, ancak bir pedal ile tasarlanır" sözleriyle açıklar.

Eseri çalışma sürecinde eğitimci, icracı ve öğrencilerin karşılaşabileceği bazı teknik ve müzikalite zorluklarını da vurgulamak gerekir. Piyanoyu bir orkestra gibi kullanan besteci, birçok minyatürlerinde dolgun akorlara ve arpejlere yer vermiştir. Orkestranın sesi, tınıları, renkleri Mevsimler'in müziğinde hissedilir. Minyatürlerde karşılaşılan ve eserlerde en zor kısım sayılan akor ve oktavların icrası, müziğin doğası gereği bileğin ve kolların esnek ve serbest hareketiyle çalınmalıdır. Buradaki önemli hususlardan biri, omuzların serbest olmasıdır. Ellerin, tuşenin üzerinde rahat sallanmasına izin verilmelidir. Bu çalma yöntemi enstrümandan daha derin ve fazla ses çıkmasına imkan yaratır. Daha hafif oktavlar için sadece

parmaklar kullanılabilir.

Minyatürlerdeki teknik pasajlar, tempo ve ritmik yapı korunarak icra edilmelidir. Gam ve arpejlerden oluşan bu pasajların icrasında bilekler serbest hareket etmeli, el ve parmaklar rahat olmalıdır. Bu amaçla farklı destekleyici eütlerin çalışılması önerilebilir. Bu çalışmalar parmak uçlarını güçlendirerek uzun ve zor pasajların daha rahat çalınmasını sağlar. Aynı eklemün uzun süreli kullanımında ellerde çok fazla yorgunluk hissedilebilir. Teknik çalışma zamanı beynin katılımı önemli bir husustur. Çaykovski'nin Mevsimler eseri sadece tematik müzikal ifade açısından değil, teknik açıdan da parmakların geliştirilmesi için faydalıdır.

Pedal kadar sesi renklendirmenin etkili yöntemlerinden biri de minyatürlerde karşımıza çıkan Rubato tekniğidir. Bu çalgı tekniği bazı minyatürlerde işaretlenmemiştir. Ancak, lirik müzikal içerikli minyatürlerin icrasında bu tekniği kullanmak gerekir. Rubato tekniği, metrik birimlerde dalgalanma yoluyla icracıya özgür bir performans fırsatı sunar. Bu tekniğin uygulanabilmesi icracının sanatsal zevkine bağlıdır. Minyatürlerde kullanılan Rubato'nun doğru icrası için öncelikle minyatürün konusunun bilinmesi ve farklı piyanistlerin yorumlarının dinlenmesi önerilir. Gofman'ın (1961) ifadesiyle minyatürlerin piyanistler tarafından sanatsal ve teknik özelliklerine dikkat edilerek çalışılması romantik piyano tarzının daha derinden anlaşılmasını sağlayacaktır.

Çaykovski'nin Mevsimler albümü, dünyanın her yerinde dinleyiciler ve sanatçılar tarafından tanınır, takdir edilir ve sevilir. Uzun yıllar genç müzisyenler, Rus klasik müziğinin gerçek incileri olan bu basit ve anlaşılır eserler yoluyla yetiştirilmiştir. Bu yönüyle Mevsimler, var olduğu tüm dönem boyunca kaybolmayan özel bir çekiciliğe sahip inanılmaz bir eserdir. Minyatürleri karakterize etmek ve romantik müzik tarzını derinlemesine anlayabilmek için teknik donanım tek başına yeterli olmayabilir. Bu nedenle, minyatürleri çalışmak isteyenlerin öncelikle Çaykovski'nin hayatı ve piyano üslubu hakkında bilgi edinmesi önerilir. Ayrıca, Rus kültürünün temel özelliklerinin tanınması ve eserin Rus kültürüyle olan organik bağlantılarının çözümlenmesi eserin icra sürecine katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Asafyev, Boris. *О Музыке Чайковского*. Ленинград: Музыка, 1972.
- Dossin, Alexandre. *Tchaikovsky The Seasons Op.37-bis*. New York: Schirmer, 2015.
- Dubinina, Marina. Фортепианная музыка П. Чайковского и её место в репертуаре пианистов разного уровня. <https://hkki.ru/novosti/fortepiannaya-muzyka-p-chaikovskogo-i-ee-mesto-v-reperuare-pianistov-raznogo-urovnya-mi-dubinina>, 2021 (Erişim tarihi: 20.02.2021).
- Fet, Afanasi. *Ещё Майская Ночь*. под редакцией Б Никольского, 1901.
- Ganulich, Aleksandr. Стихотворение Н. А. Некрасова «Тройка» – анализ. <https://litfest.ru/analiz/troyka.html>, 1998 (Erişim tarihi: 15.12.2020).
- Gofman, İosif. *Фортепианная Игра Ответы На Вопросы о Фортепьянной Игре*. Москва: московская типография, 1961.
- Golubovskaya, Nadezhda. *Искусство Педализации*. Ленинград: Музыка, 1973.
- İlyasoğlu, Evin. *Zaman İçinde Müzik*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayınları, 2001.
- Kaygorodov, Dmitriy. *П. Чайковский и Природа*. С. Петербург: А. Суворин, 1907.
- Keldiş, Georgiy. Чайковский: Времена года. Чайковский. «Времена года» (Les Saisons, Op. 37b). https://www.belcanto.ru/tchaikovsky_saisons.html, 2021 (Erişim tarihi: 10.03.2021).
- Koltsov, Aleksey. *Песня Пахаря*. Москва: Детская литература, 1976.
- Maksimov, Sergey. *Литературные Путешествия*. Москва: Современник, 1986.
- Maykapar, Aleksandr. Русская классическая музыка. <http://school-collection.edu.ru/catalog/rubr/f544b3b7-f1f4-5b76-f453-552f31d9b164/25531/?interface=themcol>, 2007 (Erişim tarihi: 12.01.2021).
- Maykov, Apollon. *Избранные Произведения*. Ленинград: Советский писатель, 1977.
- Nekrasov, Nikolay. *Художественные Произведения*. Ленинград: Наука, 1981.
- Nikolayev, Aleksey. *Фортепианное Наследие Чайковского*. Москва: Государственное музыкальное издательство, 1949.
- Polyakova, Lyudmila. *Времена Года Чайковского*. Москва: Государственное музыкальное издательство, 1960.
- Pribegina, Galina. *Петр Ильич Чайковский*. Москва: Музыка, 1986.
- Puhov, Ed. *Времена года в классической музыке: Петр Чайковский. 12 характерных картин для фортепиано*. http://www.prostosound.com.ua/klassika/stati/vremena_goda_v_klassicheskoy_muzyke_pet_r_chaykovskiy_12_harakternyh_kartin_dlya_fortepiano, 2013 (Erişim tarihi: 09.10.2020).

- Pushkin, Aleksandr. Граф Нулин. Москва: Эксмо, 2008.
Say, Ahmet. Müzik Ansiklopedisi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 2005.
Smirnova, Esfir. Русская Музыкальная Литература. Москва: Музыка, 2002.
Vaydman, Polina. 12 Характеристических картин для фортепиано. Op. 37-bis. <http://www.tchaikov.ru/vremena.html>, 2021 (Erişim tarihi: 25.02.2021).
Vyazemski, Pyotr. Стихи. Ленинград: Советский писатель, 1986.
Zenkin, Konstantin. Фортепианная Миниатюра и Пути Музыкального Романтизма. Москва: Тип ВДФ, 1996.

ANALYSIS OF TCHAIKOVSKY'S THE SEASONS OP.37 BIS

Mehriban Aliyeva

ABSTRACT

Pyotr Ilic Tchaikovsky is a prolific composer who has brought important works to Russian and world piano literature. Most of the composer's piano works are textbooks in terms of musical material. One of the prominent works among these works is the album called Seasons. The Seasons album, which presents a complete picture of the composer's life and versatile productivity, reflects Russian culture through the seasons of the year. Knowing the cultural elements in the background of the work as well as the technical capacity of the performer in the performance process of the piece will provide important contributions to the performer in terms of musicality. The composer's large-form piano works have been handled from a different perspective in musicological studies by many researchers. However Seasons has not been adequately addressed in musicological studies both abroad and in Turkey. In line with these views, in this study, the album Seasons was examined thematically and some technical musical structures that came to the fore in miniatures were shared. In the introduction of the study, the development of Russian music life, Tchaikovsky's place in this development process, the factors that were effective in the composer's creativity and the emergence process of the work Seasons were summarized and the purpose of the study was shared. In the findings, the analysis of 12 miniatures, each representing a month of the year, in the album Seasons is presented under separate titles. In the conclusion, some pedagogical views that are thought to contribute to the education and performance process of the work are included and important points to be considered are emphasized. The study is considered important in terms of bringing the Seasons to Turkish piano literature.

Keywords: Pyotr Ilic Tchaikovsky, Seasons Op.37 bis, historical and technical analysis